

Inhoudsopgave

DEEL I. VERTICALE FAMILIALE RELATIES	1
Titel I. Afstamming	3
Hoofdstuk 1. Algemeen	5
Afdeling 1. Begrip en grondslagen	5
Afdeling 2. Openbareordekarakter van het afstammingsrecht	8
Afdeling 3. Bloed- en aanverwantschap	8
§ 1. Bloedverwantschap	8
§ 2. Aanverwantschap	10
Afdeling 4. Ouderschap en kinderen	11
§ 1. Soorten ouderschap	11
§ 2. Categorieën kinderen	12
Afdeling 5. Belgisch afstammings- en erfrecht in het licht van het EVRM	15
§ 1. Belgisch recht beoordeeld door de Straatsburgse instanties	15
§ 2. Het Hof van Cassatie en de artikelen 8 en 14 EVRM	16
A. Directe werking inzake erfrecht als gevolg van de afstamming	17
B. Geen directe werking van positieve verplichtingen inzake de vaststelling van de afstamming	17
Afdeling 6. Belgisch afstammings- en erfrecht in het licht van de grondrechten	18
§ 1. Vastgestelde discriminaties als motor voor wetgevend optreden	18
§ 2. Beperkte doorwerking van het oude erfrecht bij wijze van overgangsmaatregel	22
A. Erfrecht van een niet-erkend buitenhuwelijks kind	23
B. Erfrecht van een overspelig kind <i>a patre</i>	24
C. Synthese	26
1. De nalatenschap is opgevallen vóór 13 juni 1979	27
2. De nalatenschap is opgevallen in de periode vanaf 13 juni 1979 maar vóór 6 juni 1987	27
3. De nalatenschap is opgevallen na 6 juni 1987	27

Hoofdstuk 2. Vaststelling van de afstamming	29
Afdeling 1. Vaststelling van moederschap	30
Inleiding: drie vaststellingswijzen	30
§ 1. Vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte	30
A. Principe: vaststaande afstamming van moederszijde (<i>Mater semper certa est</i>)	30
1. Verplichting tot vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte	30
2. Opmaak van een geboorteakte voor een levend geboren kind, na kennisgeving van de geboorte en geboorteaangifte	32
B. Uitzonderingen	33
1. Anonieme bevalling	33
2. Levenloos geboren kinderen	34
§ 2. Erkenning door een vrouw	37
A. Algemene principes	37
1. Begripsomschrijving	37
2. Grondvoorwaarden	37
a. De naam van de moeder is niet in de geboorteakte vermeld	37
b. Toestemming van de vader of meemoeder en/of het kind	38
(1) Wettelijk vereiste toestemmingen	38
(2) Toestemmingsweigering en het geding dat daarop volgt	39
c. Uit de erkenning blijkt geen absoluut huwelijksbeletsel tussen de erkennende vrouw en de vader	40
3. Vormvoorwaarden en modaliteiten	40
B. Erkenning door een gehuwde vrouw: mededelingsverplichting	41
§ 3. Gerechtelijke vaststelling van het moederschap	41
A. Begripsomschrijving	41
B. Grondvoorwaarden	42
C. Bewijs van de bevalling	43
D. Procedure	43
Afdeling 2. Vaststelling van vaderschap	44
Inleiding: drie vaststellingswijzen	44
§ 1. Afstamming van vaderszijde binnen het huwelijk	44
A. De vaderschapsregel	44

B. Vermoedens	46
1. Tijdvak van de verwekking	46
2. Meest gunstig tijdstip (<i>Omni meliore momento</i>)	47
C. Uitzonderingen op de toepasselijkheid van de vaderschapsregel	48
1. Afwezigheid	48
2. Automatische uitschakeling van de vaderschapsregel in vier gevallen, behoudens verklaring van handhaving	48
a. Vier categorieën kinderen waarvoor het vermoeden van vaderschap niet geldt	48
b. Praktische werkwijze bij de aangifte van de geboorte	50
c. Gemeenschappelijke verklaring van handhaving van het vaderschap van de echtgenoot	50
D. Vaderschapsconflicten	51
1. Opeenvolgende huwelijken van de moeder	51
2. Bigamie in hoofde van de moeder	52
§ 2. Afstamming van vaderszijde buiten het huwelijk	52
Inleiding: twee vaststellingswijzen	52
A. Vaderlijke erkenning	53
1. Grondvoorwaarden	53
a. Het vaderschap staat niet vast krachtens de vaderschapsregel en het meemoederschap staat evenmin vast	53
b. Toestemming van de moeder en/of het kind	54
(1) Wettelijk vereiste toestemmingen	54
(2) Vorm van de toestemming en ogenblik waarop zij moet worden gegeven	55
(3) Toestemmingsweigerings en het geding dat daarop volgt	55
c. Uit de erkenning blijkt geen absoluut huwelijksbeletsel tussen de erkenner en de moeder	60
d. Afwezigheid van frauduleus oogmerk	62
(1) Frauduleuze erkenning	62
(2) Indicaties	62
(3) Beteugeling	63
3.1. Preventie	63
3.1.1. Uitstel van opmaak van de erkenningsakte	63
3.1.2. Weigering om de erkenningsakte op te maken	64
3.2. Repressie	68

3.2.1. Nietigverklaring	68
3.2.2. Strafbaarstelling	69
2. Vormvereisten	70
a. Aangifte van de erkenning	71
(1) Vereiste documenten	71
(2) Territoriaal bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand	74
b. Ondertekening van de aangifte van erkenning	74
c. Opmaak van de erkenningsakte	76
(1) Bevoegde ambtenaar	76
(2) Afwezigheid van wachttermijn	76
(3) Uitstel en weigering	77
3. Modaliteiten	77
a. Erkenning door een man die niet de biologische vader is	77
b. Erkenning door een onbekwame	78
c. Erkenning van een verwekt kind vóór de geboorte (prenatale erkenning)	79
d. Erkenning van een overleden kind (postume erkenning)	80
e. Erkenning van een reeds erkend kind – Opeenvolgende erkenningen	81
f. Erkenning van een kind waarvan het vaderschap reeds gerechtelijk is vastgesteld	82
g. Erkenning van een reeds geadopteerd kind	83
(1) Door de adoptant	83
(2) Door een derde	84
h. Erkenning van een te adopteren kind	84
4. Publiciteit	85
a. Algemeen	85
b. Specifieke publiciteit voor de erkenning door een gehuwde man	85
(1) Mededeling aan de echtgeno(o)t(e) van de erkenner	85
(2) Op straffe van relatieve niet-tegenwerpelijheid van de erkenning	86
(3) Kinderen erkend vóór 1 juli 2007 – Overgangsrecht	87
5. Declaratief karakter	88
B. Gerechtelijke vaststelling van vaderschap	89
1. Grondvoorwaarden	89
a. Het vaderschap staat niet vast krachtens de vaderschapsregel, noch op grond van een erkenning en het meemoederschap staat evenmin vast	89

b. Afwezigheid van succesvol uitgeoefend recht van verzet	89
c. Afwezigheid van absoluut huwelijksbeletsel tussen moeder en vermeende vader	92
d. Afwezigheid van frauduleus oogmerk	93
2. Bewijs	94
a. Drie mogelijke manieren om het vaderschap te bewijzen	94
(1) Bewijs door bezit van staat ten aanzien van de vermeende vader	94
(2) Bewijs door alle wettelijke middelen	96
2.1. Overzicht van de toegelaten bewijsmiddelen	96
2.2. Meest waarheidsgetrouw bewijsmiddel: deskundigenonderzoek	97
(3) Bewijs door een vermoeden van vaderschap wegens geslachtsgemeenschap met de moeder gedurende het wettelijk tijdperk van de verwekking	99
b. Bewijs van niet-vaderschap	101
3. Titularissen van de vordering	103
4. Termijn	103
5. Publiciteit	106
a. Algemeen	106
(1) Mededeling van de betekening van de uitspraak aan het openbaar ministerie en de griffier door de gerechtsdeurwaarder	106
(2) Toezending van de nodige gegevens door de griffier aan de ambtenaar van de burgerlijke stand	107
(3) Opmaak van gewijzigde akten	107
b. Bijzondere publiciteit bij de gerechtelijke vaststelling van het vaderschap van een gehuwde man	108
(1) Verplichting tot betekening van het vonnis	108
(2) Op straffe van relatieve niet-tegenwerpelijheid van het vonnis	108
Afdeling 3. Vaststelling van meemoederschap	109
Inleiding: drie vaststellingswijzen	109
§ 1. Afstamming van meemoederszijde binnen het huwelijk	110
A. De meemoederschapsregel	110

B. Uitzonderingen	111
C. Conflicten	111
§ 2. Afstamming van meemoederszijde buiten het huwelijk	112
A. Meemoederlijke erkenning	112
B. Gerechtelijke vaststelling van het meemoederschap	113
Hoofdstuk 3. Betwisting van de afstamming	117
Afdeling 1. Betwisting van moederschap	118
§ 1. Betwisting van het moederschap dat blijkt uit de geboorteakte	118
A. Ontvankelijkheid	119
1. Afwezigheid van bezit van staat	119
2. Titularissen van de vordering	119
3. Termijn	120
B. Gegrondheid	120
C. Geen automatische vaststelling van het moederschap van de beweerde moeder	120
§ 2. Betwisting van een moederlijke erkenning	121
A. Gemeenrechtelijke betwisting van een moederlijke erkenning	121
1. Ontvankelijkheidsvoorwaarden	121
a. Algemeen: afwezigheid van bezit van staat ten aanzien van de erkennende vrouw	121
b. Bijzondere voorwaarde voor de erkennende vrouw en degenen die tot deze erkenning hebben toegestemd: een wilsgebrek	122
c. Titularissen van de vordering	123
d. Termijnen	124
2. Gegrondheid van de vordering	125
B. Bijzondere procedure tot nietigverklaring van een moederlijke erkenning	126
§ 3. Betwisting van het gerechtelijk vastgesteld moederschap	128
Afdeling 2. Betwisting van vaderschap	128
§ 1. Betwisting van het vaderschap van de echtgenoot	128
A. Ontvankelijkheid	129
1. Afwezigheid van bezit van staat ten aanzien van de echtgenoot	129
a. Vereisten voor deugdelijk bezit van staat: rechterlijke appreciatie	129

b. Ongrondwettigheid van het absolute karakter van de grond van niet-ontvankelijkheid	130
2. Een levensvatbaar geboren kind	133
3. Geen toestemming van de echtgenoot tot kunstmatige inseminatie of tot een andere daad die de voortplanting tot doel had	134
4. Titularissen en termijnen	136
a. Vordering van de moeder	136
b. Vordering van de echtgenoot	136
(1) Duur van de vervaltermijn	137
(2) Vertrekpunt	137
(3) Overgangsrecht	138
c. Vordering van het kind	138
(1) Ongrondwettige toepassing van de wettelijke vervaltermijn bij biologisch en socioaffectief niet-vaderschap	139
(2) Ongrondwettigheid van het gebrek aan overgangsbepaling voor kinderen geboren vóór 1 juli 1985 die het niet-vaderschap van de echtgenoot ontdekten na 1 juli 2007	143
(3) Ongrondwettige toepassing van de wettelijke vervaltermijn bij socioaffectief vaderschap en ontdekking van het biologisch niet-vaderschap vóór de leeftijd van 22 jaar	145
d. Vordering van de beweerde biologische vader	147
(1) Duur van de vervaltermijn	147
(2) 2-in-1-vordering	148
(3) Overgangsrecht	148
e. Vordering van de beweerde meemoeder	149
f. Vordering van de bloedverwanten van de overleden echtgenoot	149
g. Vordering van de vorige echtgenoot	150
5. Partijen in het geding	150
B. Gegrondheid	153
1. Bewijs van niet-vaderschap door alle wettelijke middelen	154
2. Gevallen waarin het vaderschap zonder verdere bewijsvoering kan worden betwist	155
a. De gevallen bedoeld in artikel 316 <i>bis</i> oud BW	156
b. De afstamming van moederszijde is via erkenning of een onderzoek naar het vaderschap vastgesteld	157
c. Het vaderschap van de echtgenoot werd preventief betwist	157
§ 2. Betwisting van een vaderlijke erkenning	158

A. Gemeenrechtelijke betwisting van een vaderlijke erkenning	158
1. Algemene ontvankelijkheidsvoorwaarden	158
a. Afwezigheid van bezit van staat ten aanzien van de erkennende man	158
(1) Vereisten voor deugdelijk bezit van staat: rechterlijke appreciatie	159
(2) Ongrondwettigheid van het absolute karakter van de grond van niet-ontvankelijkheid	159
b. Een levensvatbaar geboren kind	161
2. Bijzondere ontvankelijkheidsvoorwaarde voor de vordering van degenen die tot de erkenning hebben toegestemd: een wilsgebrek	161
3. Titularissen van de vordering	163
4. Termijnen	164
a. Vordering van de moeder	165
b. Vordering van het kind	165
c. Vordering van de erkenner	166
d. Vordering van de beweerde biologische vader	167
(1) Duur van de vervaltermijn	167
(2) 2-in-1-vordering	167
(3) Overgangsrecht	168
3.1. Kind geboren vóór 1 juli 2007 en kennisneming van de erkenning op of na 10 januari 2019	168
3.2. Kind geboren vóór 1 juli 2007 dat nadien is erkend en van wiens erkenning de beweerde ouder op 10 januari 2019 al meer dan een jaar kennis had	169
3.3. Kind geboren op of na 1 juli 2007 maar vóór 10 januari 2019 en van wiens erkenning de beweerde ouder op 10 januari 2019 al meer dan een jaar kennis had	169
e. Vordering van de beweerde meemoeder	170
5. Partijen in het geding	170
6. Gegrondheid van de vordering	171
B. Nietigverklaring van een zonder toestemmingen gedane erkenning	173
1. Toepassingsgebied	173
2. Ontvankelijkheid	173
a. Bezit van staat ten aanzien van de erkenner is geen grond van niet-ontvankelijkheid	173

b. Titularissen van de vordering	173
c. Termijn	174
d. Partijen in het geding	175
3. Gegrondheid	176
§ 3. Betwisting van gerechtelijk vastgesteld vaderschap	177
A. Ontvankelijkheid	177
B. Bijzondere procedureregels	177
1. Titularissen van de vordering	177
2. Termijn	178
3. Partijen in het geding	178
C. Gevolgen van een succesvolle betwisting van het gerechtelijk vastgesteld vaderschap na derdenverzet	178
Afdeling 3. Betwisting van meemoederschap	179
§ 1. Betwisting van het meemoederschap van de echtgenote	179
A. Ontvankelijkheid	179
B. Gegrondheid	180
§ 2. Betwisting van een meemoederlijke erkenning	181
A. Ontvankelijkheid	181
B. Gegrondheid	182
§ 3. Betwisting van gerechtelijk vastgesteld meemoederschap	183
Hoofdstuk 4. Gevolgen van de afstamming	185
Afdeling 1. Algemeen	185
§ 1. Regel	185
§ 2. Uitzonderingen met betrekking tot de overspelige afstamming ten nadele van overspelige ouders	186
A. Verlies van huwelijksvoordelen en schenkingen	186
1. <i>Ratio legis</i>	187
2. Verklaring van handhaving bij notariële akte	188
3. Vaststelling van de overspelige afstamming na overlijden	188
4. Derden te goeder trouw	189
B. Uitsluiting van erfrecht	189
Afdeling 2. Naam	189
§ 1. Historiek	189

§ 2. Verkrijging van de familienaam als gevolg van oorspronkelijke afstamming	193
A. Enkel het moederschap staat vast	193
B. Enkel het vaderschap staat vast	193
C. Moederschap en vaderschap staan tegelijk vast	193
1. Keuzerecht	193
a. Uitoefening	194
b. Regeling bij onenigheid of weigering een keuze te maken	195
2. Eenheidsregeling voor gemeenschappelijke kinderen	196
D. Vaderschap wordt na moederschap vastgesteld of vice versa	197
E. Vervanging van vaderschap of moederschap tijdens de minderjarigheid	199
F. Wijziging van vaderschap of moederschap na de meerderjarigheid	199
G. Vervanging van vaderschap of moederschap na de meerderjarigheid	200
H. Meemoederschap staat vast	201
I. Overgangsrecht	201
1. Principiële toepassing van het vroegere recht bij een bestaand gemeenschappelijk kind	201
2. Uitzonderlijke toepassing van het nieuwe recht	202
a. Voorwaarde: ontstentenis van gemeenschappelijke meerderjarige kinderen op het ogenblik van naamkeuze	202
b. Mogelijkheden tot naamkeuze voor ouders zonder gemeenschappelijk meerderjarig kind	202
(1) Alle kinderen zijn geboren of geadopteerd vóór 1 juni 2014	202
(2) Na een eerste (minderjarig) kind (geboren of geadopteerd onder het oude recht) wordt een volgend kind geboren of geadopteerd na 1 juni 2014	203
(3) Wijziging van de afstamming na 1 juni 2014 met betrekking tot een voordien geboren kind	203
3.1. Creatie van een tweezijdige afstammingsband	203
3.2. Vervanging van een bestaande dubbele afstammingsband	204
§ 3. Naam van de vondeling	204
§ 4. Naamsbetwisting	205
§ 5. Naamsverandering op basis van de administratieve procedure	206
A. Familienaamsverandering	206
1. Gronden	207

2. Procedure	207
3. Gevolgen	208
4. Mogelijkheid tot intrekking of vernietiging van de verleende vergunning	208
5. Verhaal na weigering	209
B. Voornaamsverandering	209
1. Gronden	210
2. Procedure	210
3. Gevolgen	211
4. Verhaal na weigering	211
§ 6. Naamsverbetering	212
A. Vordering tot verbetering van de akte van de burgerlijke stand na een procedure voor de familierechtbank	212
B. Verbetering van een materiële vergissing door de ambtenaar van de burgerlijke stand	214
Afdeling 3. Wettelijke erfopvolging	215
§ 1. Algemeen	215
§ 2. Voorwaarden om te erven	216
A. Bestaan bij het openvallen van de nalatenschap	216
B. De erfflater overleven	216
1. Afwezigheid	216
2. Gelijktijdig overlijden	217
C. Niet onwaardig zijn	217
1. Algemene gronden van onwaardigheid	217
2. Bijzondere gronden van onwaardigheid	218
3. Gevolgen van onwaardigheid	219
§ 3. Basisregels die de toebedeling van een erfenis tussen bloedverwanten bepalen	219
A. De orde	219
B. De lijn	220
C. De graad	221
1. Begrip	221
2. Belang van de graad	221
D. Plaatsvervulling	221
E. Kloving	225

§ 4. Toebedeling binnen de erforden	227
A. Binnen de eerste orde	227
B. Binnen de tweede orde	228
C. Binnen de derde orde	230
D. Binnen de vierde orde	232
§ 5. Anomaal erfrecht (wettelijke terugkeer)	233
§ 6. Aanvaarding en verwerping van de nalatenschap	233
A. Zuivere aanvaarding	233
B. Verwerping	234
C. Aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving	235
§ 7. Vereffening en verdeling	236
A. Vorm van de verdeling	236
1. Minnelijke verdeling	236
2. Bijzondere minnelijke verdeling (onder gerechtelijk toezicht)	237
3. Gerechtelijke verdeling	237
B. Betaling van de schulden	238
C. Gevolgen van de verdeling	239
D. Betwisting van de verdeling	240
§ 8. Erfrechtelijke reserve en beschikbaar deel	240
Afdeling 4. Alimentatie	241
§ 1. Gemeenrechtelijke familiale onderhoudsverplichting	241
A. Personeel toepassingsgebied	241
1. Bloedverwanten in de rechte lijn	241
2. Schoonouders en schoonkinderen	242
B. Voorwerp van de onderhoudsverplichting	243
C. Grondvoorwaarden voor het recht op levensonderhoud	244
1. Behoeften van de schuldeiser	244
a. Gezinslasten van de schuldeiser	245
b. Gezinsinkomsten van de schuldeiser	245
c. Onwaardigheid van de schuldeiser	245
2. Vermogen van de schuldenaar	246
D. Juridische kenmerken	246
1. Wederkerige onderhoudsverplichting	246
2. Onderhoudsverplichting van dwingend recht	247
3. Veranderlijke onderhoudsverplichting	247

4. Persoonlijke onderhoudsverplichting	247
5. De toegewezen onderhoudsgelden zijn, zoals lonen, ten dele niet vatbaar voor inbeslagneming	247
§ 2. Verplichtingen van ouders om te zorgen voor hun kinderen	248
A. Bijzondere onderhoudsplicht van de ouders	248
1. Voorwerp van de onderhoudsplicht (<i>obligatio</i>)	248
2. Grondslag en bijzondere kenmerken	249
3. Voortbestaan van de verplichting na de meerderjarigheid	250
4. Artikel 203 oud BW <i>versus</i> artikel 371 oud BW	254
5. Bijdrage van elke ouder (<i>contributio</i>) in verhouding tot zijn respectieve aandeel in de samengevoegde middelen	255
6. Kosten waarin de ouders dienen bij te dragen	257
a. Gewone kosten	257
b. Buitengewone kosten	259
(1) Bij KB bepaalde lijst van buitengewone kosten	261
(2) Wijze van afrekening	263
(3) Buitengewone kosten die het voorwerp moeten uitmaken van voorafgaand overleg en akkoord	263
3.1. Bij KB bepaalde lijst	263
3.2. Praktische werkwijze ingeval de andere ouder niet reageert	264
(4) Regeling ingeval de andere ouder de tenlasteneming van een uitgave weigert	265
(5) Verjaringstermijn	266
c. <i>All-in</i> onderhoudsbijdrage	267
7. Invordering van de onderhoudsbijdrage	267
8. Kindrekening	269
9. Indexering van rechtswege	272
a. Toepassingsgebied	273
b. Indexatieformule	273
c. Mogelijke afwijking/uitsluiting van de wettelijke regels	274
10. Mogelijkheid tot automatische verhoging van de toegekende onderhoudsuitkering	274
11. Commissie voor onderhoudsbijdragen en mogelijke berekeningswijze bij KB	275
12. Explicitering en motivering van de rechterlijke beslissing inzake kinderalimentatie	276

a. Toepassingsgebied	276
b. Verplichte vermelding van acht relevante elementen	277
c. Bewijsproblemen	280
d. Bijzondere motiveringsverplichting	281
13. Rechtvaardiging en verduidelijking van het bedrag van de overeengekomen kinderalimentatie	281
a. Toepassingsgebied van de verplichting	281
b. Ratio	282
c. Concretisering	283
d. Sanctionering	285
B. Bijzondere onderhoudsplicht van de stiefouder en de langstlevende wettelijk samenwonende partner van de ouder	286
1. Aard	286
2. Voorwerp	286
3. Draagplicht van de onderhoudsplichtige	286
C. Bijzondere onderhoudsplicht van de vermoedelijke verwekker	287
1. Inleiding	287
2. Ontvankelijkheidsvereisten	288
3. Grondvereisten	288
a. Bewijs	289
b. Tegenbewijs	289
c. Gemeenschap met meerdere mannen	289
4. Procedure	290
a. Persoonlijk karakter van de vordering	290
b. Vertegenwoordiging	290
c. Afwezigheid van termijn	291
d. Rechtspleging	291
(1) Partijen zijn het eens	291
(2) Betwisting over het bestaan van de gemeenschap of over het bedrag van de uitkering	292
5. Gevolgen	292
a. Onderhoudsuitkering	292
(1) Inhoud en kenmerken	292
(2) Last van de nalatenschap	292
(3) Einde van de onderhoudsplicht na vaststelling van de vaderlijke afstamming	293
b. Huwelijksbeletselen	293

§ 3. Onderhoudsvorderingen ten laste van de nalatenschap	293
Algemeen	293
A. Gemeenschappelijke kenmerken	294
1. Behoeftigheid van de onderhoudsgerechtigde	294
2. De onderhoudsgerechtigde mag niet onwaardig zijn om te erven	294
3. Vervaltermijn	294
4. Last van (het nettoactief van) de nalatenschap	295
5. Betaling en zekerheidstelling	295
B. Onderhoudsvordering van de langstlevende echtgenoot	296
1. Oorsprong en aard	296
2. Hoedanigheid van echtgenoot	296
3. Bedrag	297
C. Onderhoudsvordering van de ascendenten van de kinderloos overleden erflater	297
§ 4. Pluraliteit van onderhoudsplichtigen en onderhoudsgerechtigden	299
A. Pluraliteit van onderhoudsplichtigen	299
B. Pluraliteit van onderhoudsgerechtigden	302
§ 5. Verhaal	303
A. Geen verhaal van de onderhoudsplichtige op de onderhoudsgerechtigde	303
B. Verhaal van de onderhoudsplichtige op een medeschuldenaar	304
C. Verhaal van een derde op de onderhoudsplichtige(n)	304
D. Verhaalsrecht van het OCMW	305
1. Terugvordering van het leefloon	305
a. Toepassingsvoorwaarden en beperkingen	305
b. Procedure	308
2. Terugvordering van de kosten van maatschappelijke dienstverlening	308
a. Toepassingsvoorwaarden en beperkingen	309
b. Procedure	311
§ 6. Gerechtelijke stappen tegen de in gebreke blijvende onderhoudsplichtige	311
A. Algemeen: wijzen van uitvoering van de onderhoudsplicht	311
B. Bevoegde rechtbank en gedinginleidend stuk	312
C. Vorderen van onderhoudsgeld voor het verleden	313
D. Vorderingen tot wijziging van toegekend of overeengekomen onderhoudsgeld	315
E. Methodes van gedwongen tenuitvoerlegging	315

1. Beslag	316
2. Ontvangstmachtiging	316
a. Toepassingsgebied	317
b. Werking en toekenning	317
c. Verplichte vermelding van de mogelijkheid tot ontvangstmachtiging in vonnissen en overeenkomsten inzake kinderalimentatie	319
d. Problemen van samenloop	320
3. Strafsancties	320
§ 7. Dienstverlening door de dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën	322
A. Toegangsvoorwaarden	324
B. Toekenning van voorschotten	325
C. Inning, invordering en terugvordering	326
1. Inning en invordering ten laste van de onderhoudsplichtige	326
2. Terugvordering ten laste van de onderhoudsgerechtigde	327
D. Verplichte vermelding van de gegevens en opdracht van de DAVO in vonnissen en overeenkomsten inzake kinderalimentatie	328
§ 8. Algemeen voorrecht op roerend goed voor onderhoudsschulden	328
§ 9. Centraal bestand van vonnissen, arresten en akten houdende toekenning van een onderhoudsuitkering	328
 Afdeling 5. Ouderlijk gezag	 331
 TITEL II. ADOPTIE	 333
 Hoofdstuk 1. Algemeen	 335
 Afdeling 1. Definitie	 335
 Afdeling 2. Historiek	 335
 Afdeling 3. Federaal en regionaal adoptierecht	 338
§ 1. Bronnen en <i>ratio</i> van het federale adoptierecht	338
§ 2. Regionaal adoptierecht	340
 Afdeling 4. Twee vormen van adoptie	 342

Hoofdstuk 2. Grondvoorwaarden voor adoptie	345
Afdeling 1. Instellingsvoorwaarden	345
§ 1. Wettige redenen	345
§ 2. Hoger belang van de minderjarige en eerbied voor de fundamentele rechten die hem op grond van het internationaal recht toekomen	348
§ 3. Bekwaamheid en geschiktheid voor adoptie van een minderjarige	348
§ 4. Wettige belangen	349
Afdeling 2. Vereisten inzake de burgerlijke staat	350
§ 1. Adoptant(en)	350
A. Eenpersoonsadoptie	350
B. Tweepersoonsadoptie	350
C. Adoptie door de voormalige partner	353
D. In leven zijn bij de neerlegging van het verzoekschrift	356
§ 2. Adoptandus	356
Afdeling 3. Leeftijdsvereisten	357
§ 1. Adoptant(en)	357
§ 2. Adoptandus	358
Afdeling 4. Toestemmingen tot adoptie	359
§ 1. Wettelijk vereiste toestemmingen	359
A. Toestemming van de adoptandus vanaf 12 jaar	359
B. Toestemming van de ouder(s) of de voogd van de adoptandus	360
1. Adoptandus heeft (een) juridische ouder(s)	360
2. Adoptandus heeft geen juridische ouder meer (in leven)	361
C. Toestemming van de echtgenoot of samenwonende partner van adoptant en adoptandus	361
§ 2. Vorm van de toestemming	362
§ 3. Toestemming tot de adoptie zonder kennis van de identiteit van de adoptant(en)	362
§ 4. Intrekking van de toestemming tijdens de procedure	363
§ 5. Toestemmingsweigering en het verhaal daartegen	363

Hoofdstuk 3. Adoptieprocedure	369
Afdeling 1. Voorbereiding tot adoptie	370
§ 1. Toepassingsgebied	370
§ 2. Regionale bevoegdheid	370
§ 3. Inhoud van de voorbereiding	371
Afdeling 2. Vaststelling van de geschiktheid om te adopteren	372
Afdeling 3. Eigenlijke rechtspleging	374
§ 1. Inleiding van de procedure	374
A. Gedinginleidend stuk: eenzijdig verzoekschrift	374
B. Bevoegde rechtbank	374
C. Bij het verzoekschrift te voegen stukken	375
D. Kennisgeving van het verzoekschrift	375
§ 2. Onderzoek door het openbaar ministerie: moraliteitsonderzoek van de kandidaat-adoptant(en) en inwinning van inlichtingen en adviezen	376
§ 3. Maatschappelijk onderzoek en geschiktheidsoordeel	378
A. Toepassingsgebied en timing	378
B. Inhoud en tijdvak van uitvoering	379
§ 4. Behandeling van de zaak ten gronde	380
§ 5. Adoptievonnissen	381
§ 6. Rechtsmiddelen	382
§ 7. Formaliteiten inzake burgerlijke stand	383
Hoofdstuk 4. Gevolgen van adoptie	385
Afdeling 1. Gevolgen van de gewone adoptie	385
§ 1. Algemeen	385
§ 2. Naam	386
A. Familiennaam	386
1. Eenpersoonsadoptie	386
a. Algemene regel en afwijkingmogelijkheden	386
b. Bijzondere regels bij gewone stiefouderadoptie of (voormalige) partneradoptie	387
(1) Principes	387

(2) Afwijkingsmogelijkheden in geval van een eerste stiefouder- of (voormalige) partneradoptie	387
(3) Afwijkingsmogelijkheden bij een reeds geadopteerd kind	387
(4) Regeling na nieuwe extrafamiliale gewone adoptie van een minderjarige	388
2. Tweepersoonsadoptie	388
B. Voornaam	389
§ 3. Ouderlijk gezag	390
A. Eenpersoonsadoptie	390
B. Tweepersoonsadoptie	390
C. Na overlijden van de adoptant(en)	391
§ 4. Huwelijksbeletselen	391
A. In de adoptieve familie	391
B. In de oorspronkelijke familie	392
§ 5. Onderhoudsverplichtingen	392
A. Onderhoudsrechten van de geadopteerde	392
B. Onderhoudsplichten van de geadopteerde	393
§ 6. Erfrecht	393
A. Erfrechten van de geadopteerde en van zijn afstammelingen	393
B. Verdeling van de nalatenschap van de geadopteerde	395
1. Geadopteerde laat erfgerechtigde afstammelingen na	395
2. Geadopteerde is zonder nakomelingen overleden	395
C. Verdeling van de nalatenschap van de kinderen van de geadopteerde die na hem zonder nakomelingen zijn overleden	397
Afdeling 2. Gevolgen van de volle adoptie	399
§ 1. Algemeen	399
§ 2. Ouderlijk gezag	400
§ 3. Naam	400
A. Familiennaam	400
1. Eenpersoonsadoptie	400
a. Algemene regel	400
b. Bijzondere regel bij volle stiefouderadoptie of volle (voormalige) partneradoptie	400
2. Tweepersoonsadoptie	401
B. Voornaam	401
§ 4. Huwelijksbeletselen	401

§ 5. Onderhoudsverplichtingen	402
§ 6. Erfrecht	402
Hoofdstuk 5. Beëindiging van adoptie	405
Afdeling 1. Herziening van de adoptie	405
§ 1. Toepassingsgebied	405
§ 2. Procedure	406
§ 3. Gevolgen	406
Afdeling 2. Herroeping van de (gewone) adoptie	407
§ 1. Toepassingsvoorwaarde: zeer gewichtige redenen	407
§ 2. Procedure	408
§ 3. Gevolgen	408
Afdeling 3. Nieuwe adoptie	408
§ 1. Extrafamiliale nieuwe adoptie	408
§ 2. Endofamiliale nieuwe adoptie door de nieuwe echtgenoot, samenwonende partner of voormalige partner van de adoptant	410
Afdeling 4. Vaststelling van de afstammingsband na adoptie	410
§ 1. Principes	410
A. De afstamming van de adoptant wordt vastgesteld	410
B. De afstamming van een derde wordt vastgesteld	410
1. Na gewone adoptie	411
2. Na volle adoptie	411
§ 2. Bijzonder geval van de regulariserende adoptie vóór 6 juni 1987 door de moeder van haar eigen kind	412
Afdeling 5. Omzetting van gewone adoptie in volle adoptie	413
TITEL III. BESCHERMINGSSTATUTEN VOOR MINDERJARIGEN	415
Inleiding	417
Hoofdstuk 1. Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	419

Hoofdstuk 2. Handelings(on)bekwaamheid van de minderjarige	423
Afdeling 1. Principiële handelingsonbekwaamheid	423
§ 1. Materiële rechtshandelingen	423
§ 2. Proceshandelingen	424
Afdeling 2. Uitzonderlijke handelingsbekwaamheid	424
§ 1. Rechtshandelingen die de minderjarige alleen mag verrichten	425
A. Materiële rechtshandelingen	425
1. Handelingen met een strikt persoonlijk karakter	425
2. Bewarende patrimoniale handelingen	425
3. Dagelijkse handelingen	426
B. Proceshandelingen	426
§ 2. Rechtshandelingen die de minderjarige mag stellen behoudens verzet	426
§ 3. Rechtshandelingen waarvoor de minderjarige toestemming(en) of machtiging nodig heeft	427
§ 4. Rechtshandelingen waarvoor de minderjarige bijstand nodig heeft	428
Hoofdstuk 3. Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact	429
Afdeling 1. Algemene beschouwingen in verband met ouderlijk gezag	429
§ 1. Definitie en verantwoording	429
§ 2. Bestanddelen	429
§ 3. Toepassingsgebied	431
§ 4. Historiek en ontwikkeling	432
Afdeling 2. Gezag over de persoon van de minderjarige	434
§ 1. Samenlevende ouders	434
A. Regel	434
B. Vermoeden van instemming	434
C. Verhaal bij de familierechtbank	435
§ 2. Niet-samenlevende ouders	436
A. Principe: gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag met een verblijfsregeling	436
1. Gezagsco-ouderschap	436
2. Verblijfsregeling	436

a. Verblijfsco-ouderschap als prioritair te onderzoeken verblijfsregime	436
b. Ongelijkmatig verdeeld verblijf blijft mogelijk	437
B. Uitzonderingen	438
1. Uitsluitende gezagsuitoefening	438
2. Recht op persoonlijk contact en recht van toezicht	439
3. Getemperde regimes	440
a. Getemperde uitsluitende uitoefening van het ouderlijk gezag	441
b. Getemperde gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag	441
c. Inschrijving in het bevolkingsregister bij één ouder	441
d. Registratie van gedeeld verblijf	442
§ 3. Er is slechts één ouder die in staat is om het ouderlijk gezag uit te oefenen	444
Afdeling 3. Rechten omtrent het vermogen van de minderjarige	444
§ 1. Ouderlijk goederenbeheer	444
A. Bestanddelen	444
B. Uitoefening	445
1. Regeling overeenkomstig de gezagsuitoefening	445
2. Bijzonderheden	445
a. Geen tussenmodel	446
b. Vermoeden van instemming	446
c. Verhaal bij de familierechtbank	446
d. Machtigingsvereiste voor gewichtige handelingen	447
(1) Machtigingbehoevende handelingen	447
(2) Procedure	449
C. Rekening en verantwoording	451
§ 2. Ouderlijk vruchtgenot	451
A. Omschrijving	451
B. Goederen waarop het genot slaat	452
C. Lasten van het genot	452
D. Uitoefening	453
Afdeling 4. Recht op persoonlijk contact	453
§ 1. Algemeen	453
§ 2. Titularissen van het recht op persoonlijk contact	454
A. Principieel contactgerechtigden	454

1. Ouders	454
2. Grootouders	454
B. Virtueel contactgerechtigden	455
§ 3. Modaliteiten	457
 Afdeling 5. Horen van minderjarigen in gedingen betreffende ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact	457
§ 1. Verschillende regeling afhankelijk van de leeftijd van het kind	458
A. Minderjarige van 12 jaar of ouder	458
B. Minderjarige jonger dan 12 jaar	459
C. Uitzondering op de verplichting om te horen	459
§ 2. Modaliteiten van het horen	460
§ 3. Gevolgen van het horen	460
 Afdeling 6. Sanctionering van de niet-naleving van een verblijfs- of contactrecht	461
§ 1. Uitvoeringsmaatregelen <i>ex</i> artikel 387 ^{ter} oud BW	461
A. Toepassingsgebied	461
1. Niet-naleving van een rechterlijke beslissing	462
2. Niet-naleving van een overeenkomst voorafgaandelijk aan echtscheiding door onderlinge toestemming	463
3. Bepalingen inzake internationale kinderontvoering blijven onverkort gelden	463
B. Procedurele aspecten	464
1. Bevoegdheid en reactivering van de familierechtbank	464
2. Uitspraak met voorrang boven alle andere zaken	464
3. Uitvoerbaarheid bij voorraad van rechtswege	464
4. Procedure in geval van absolute noodzaak	465
C. Maatregelen	466
1. Nieuwe beslissing	466
2. Gedwongen tenuitvoerlegging	466
3. Dwangsom met supervoorrecht	467
§ 2. Schadevergoeding wegens onrechtmatige daad	468
§ 3. Misdrijf niet-afgifte van het kind	468
 Afdeling 7. Beëindiging van ouderlijk gezag	469

Hoofdstuk 4. Pleegzorg	473
Situering	473
Afdeling 1. Toepassingsgebied	476
Afdeling 2. Rechten van pleegzorgers en ouders	477
§ 1. Verblijfsrecht en dagdagelijkse beslissingen <i>versus</i> belangrijke beslissingen	477
§ 2. Delegatie van ouderlijke rechten en bevoegdheden aan pleegzorgers	479
A. Wijze waarop delegatie wordt verleend	479
1. Bij (al dan niet gehomologeerde) schriftelijke overeenkomst	479
2. In geval van onenigheid niet langer bij vonnis	480
B. Uitoefening van de gedelegeerde rechten en bevoegdheden door de pleegzorgers	482
§ 3. Recht op toezicht op de opvoeding	482
§ 4. Recht op persoonlijk contact met het pleegkind	483
A. Contactrecht van de ouders of voogd	483
B. Contactrecht van de gewezen pleegzorgers	484
Afdeling 3. Bevoegdheid van de familierechtbank en de jeugdrechtbank	485
§ 1. Samenhang van maatregelen inzake ouderlijk gezag en jeugd-beschermingsmaatregelen	485
§ 2. “ <i>Le protectionnel tient le civil en état</i> ”	486
Afdeling 4. Aansprakelijkheid voor onrechtmatige daad van het pleegkind	487
Afdeling 5. Einde	488
Hoofdstuk 5. Voogdij over minderjarigen	489
Algemeen	489
Afdeling 1. Ontstaan van de voogdij	490
§ 1. Beide ouders zijn overleden	490
§ 2. Beide ouders zijn wettelijk onbekend	491

§ 3. Beide ouders zijn in de voortdurende onmogelijkheid om het ouderlijk gezag uit te oefenen of zijn wilsonbekwaam	491
A. Van rechtswege	491
B. Na vaststelling door de familierechtbank	492
C. Toepassingen	492
Afdeling 2. Organisatie van de voogdij	493
§ 1. Bevoegde vrederechter	493
§ 2. Dringende maatregelen	494
§ 3. Aanwijzing van de voogd	494
A. Registratie van de verklaring door de ouder(s)	494
B. Homologatie van de ouderlijke aanwijzing door de vrederechter	495
C. Eigen keuze van de vrederechter	496
§ 4. Redenen van ontlasting, onbekwaamheid, uitsluiting en ontzetting	496
A. Ontlasting	497
B. Onbekwaamheid	497
C. Uitsluiting en ontzetting	497
§ 5. Toeziende voogd	498
Afdeling 3. Werking van de voogdij	499
§ 1. Algemeen	499
§ 2. Taken van voogd en vrederechter bij aanvang van de voogdij	500
A. Taak van de voogd – Boedelbeschrijving	500
B. Taken van de vrederechter	501
§ 3. Goederenbeheer door de voogd	502
A. Rechtshandelingen die de voogd alleen mag verrichten	502
B. Rechtshandeling die de voogd met bijstand van de toeziende voogd moet verrichten	502
C. Rechtshandelingen die de voogd met bijzondere machtiging van de vrederechter moet verrichten	503
D. Verboden rechtshandelingen	504
Afdeling 4. Einde van de voogdij en definitieve voogdijrekening	505
§ 1. Gevallen van beëindiging van de voogdij	505
§ 2. Definitieve voogdijrekening	506
§ 3. Sancties	506

Hoofdstuk 6. Pleegvoogdij	509
Afdeling 1. Omschrijving en praktisch nut	509
Afdeling 2. Grondvereisten	510
Afdeling 3. Vormvereisten	510
Afdeling 4. Gevolgen	511
Afdeling 5. Einde van de pleegvoogdij	512
Hoofdstuk 7. Ontvoogding	513
Afdeling 1. Omschrijving en nut	513
Afdeling 2. Vormen	513
§ 1. Wettelijke ontvoogding	514
§ 2. Gerechtelijke ontvoogding	514
A. Op verzoek van minstens één van de ouders	514
B. Op verzoek van de voogd en/of toeziende voogd	514
C. Op verzoek van de procureur des Konings	514
Afdeling 3. Rechtsstatuut van de ontvoogde minderjarige	515
§ 1. Aangaande zijn persoon	515
§ 2. Aangaande zijn goederen	516
A. Handelingen die de ontvoogde alleen mag verrichten	516
B. Handelingen waarvoor bijstand van de curator nodig is	516
C. Handelingen waarvoor machtiging van de vrederechter vereist is	517
D. Verboden handelingen	517
E. De ontvoogde minderjarige ondernemer	517
Afdeling 4. Einde van de ontvoogding	518
Afdeling 5. Sancties als gevolg van de onbekwaamheid van de ontvoogde minderjarige	519
§ 1. Nietigverklaring van de rechtshandeling	519

A. Nietigheid wegens benadeling	519
B. Nietigheid rechtens	519
§ 2. Vermindering van de verbintenissen van de ontvoogde	519
§ 3. Aansprakelijkheid van de curator	519
TITEL IV. BESCHERMDE MEERDERJARIGEN	521
Inleiding	523
Hoofdstuk 1. Publiekrechtelijke maatregelen houdende vrijheidsberoving	525
Inleiding	525
Afdeling 1. Gedwongen opname, behandeling en verpleging van geesteszieken	526
§ 1. Gedwongen opname in een psychiatrisch ziekenhuis	527
A. Opneming ter observatie	528
B. Verder verblijf	529
§ 2. Gedwongen verpleging in een gezin	530
§ 3. Geen directe gevolgen voor de bekwaamheid van de geesteszieke	530
Afdeling 2. Internering van personen met een geestesstoornis	530
§ 1. Voorwaarden voor internering	531
§ 2. Geen directe gevolgen voor de bekwaamheid van de geïnterneerde	532
Hoofdstuk 2. Privaatrechtelijke bescherming	533
Afdeling 1. Vervanging van de vroegere beschermingsstatuten en overgang naar het actuele statuut	533
§ 1. Vroegere statuten	534
§ 2. Overgangsregeling	535
A. Verlengd minderjarig verklaarden	535
B. Personen onder voorlopig bewind	536
C. Gerechtelijk onbekwaamverklaarden	537
D. Personen onder bijstand van een gerechtelijk raadsman	538
§ 3. Krachtlijnen van het huidige statuut: bescherming en bewind	539
Afdeling 2. Toepassingsgebied van de beschermingsregeling	540

§ 1. Meerderjarigen	540
§ 2. Gezondheidstoestand die zelfstandige behoorlijke belangen- waarneming verhindert	541
§ 3. Verkwisters	542
Afdeling 3. Buitengerechtelijke bescherming	542
§ 1. Bescherming via een bijzonder geregelde lastgeving	542
§ 2. Techniek en draagwijdte	543
§ 3. Registratie	544
§ 4. Uitvoering van de lastgeving	545
A. Aanvang	545
B. Keuze van lasthebber	546
C. Opdracht	546
D. Controle	547
E. Vergoeding van de lasthebber	547
§ 5. Sanctieregeling	548
§ 6. Einde	548
A. Beëindiging van de lastgeving	548
1. Door een partij	548
2. Ingevolge de toestand van de lasthebber	548
B. Einde van de buitengerechtelijke bescherming	549
§ 7. Overgangsrecht	549
Afdeling 4. Rechterlijke bescherming	550
§ 1. Bescherming via onbekwaamheid	550
A. Bepaling door de vrederechter	550
B. Sanctieregeling	553
1. Rechtshandelingen met betrekking tot de persoon	553
2. Rechtshandelingen met betrekking tot de goederen	554
C. Aanvang	554
D. Einde	555
§ 2. Bewind	555
A. Relatie met de rechterlijke bescherming	555
B. Draagwijdte: mogelijke bewindsregimes	556
C. Organisatie	557
1. Aanwijzing van een bewindvoerder	557

a. Registratie van de verklaring van voorkeur	557
b. Homologatie van de verklaring door de vrederechter	558
c. Eigen keuze van de vrederechter	559
2. Mogelijkheid tot aanwijzing van een vertrouwenspersoon	559
D. Werking	561
1. Algemeen	561
a. Hoogstpersoonlijke rechtshandelingen	561
b. Geschillenregeling	562
c. Belangentegenstelling	562
d. Informatie- en verslagverplichtingen	562
e. Vergoeding van de bewindvoerder	563
f. Sanctieregeling	564
2. Bijstand	565
3. Vertegenwoordiging en beheer	567
a. Bevoegdheden en taken van de bewindvoerder	567
b. Machtigingbehoevende handelingen	568
(1) Bewind over de persoon	569
(2) Bewind over de goederen	569
c. Bijzonderheden inzake vervreemding van de goederen van de beschermde persoon en beschikkingen om niet	571
d. Verslagverplichting	573
e. Aansprakelijkheid van de bewindvoerder	574
E. Ouderlijk bewind	574
F. Aanvang van het bewind en de bewindsopdracht	575
G. Einde van het bewind en de bewindsopdracht	575
 Afdeling 5. Procedurele aspecten	 576
§ 1. Bevoegdheid	576
§ 2. Betekening en kennisgeving	576
§ 3. Bijzondere digitale procedure	577
A. Verzoekschrift <i>sui generis</i>	577
B. Procedureverloop	579
1. Opzoeken in de centrale registers	579
2. Oproeping van de betrokkenen	579
3. Verschijning voor de vrederechter, verhoor en inwinning van informatie	580

C. Beschikking	582
D. Rechtsmiddelen	584
§ 4. Administratief dossier	585
§ 5. Centraal register voor beschermde personen	585
DEEL II. HORIZONTALE FAMILIALE RELATIES	589
Inleiding	591
TITEL I. HUWELIJK	593
Hoofdstuk 1. Algemeen	595
Afdeling 1. Definitie	595
Afdeling 2. Verdragsrechtelijke bescherming	596
Afdeling 3. Statistiek	596
Hoofdstuk 2. Grondvereisten om te trouwen	599
Afdeling 1. Twee personen van verschillend of hetzelfde geslacht	599
Afdeling 2. Huwbare leeftijd	600
§ 1. Principe	600
§ 2. Ontheffing van leeftijdsvereiste	601
A. Redenen	601
B. Procedure	602
Afdeling 3. Toestemming van de aanstaande echtgenoten	603
§ 1. Algemeen	603
§ 2. Verloving	603
§ 3. Gemis aan toestemming	606
A. Huwelijk van geesteszieken	606
B. Schijnhuwelijk	607
1. Omschrijving	607

2. Indicaties	607
3. Beteugeling	608
a. Preventie	609
b. Repressie	611
(1) Nietigverklaring	611
(2) Strafbaarstelling	613
(3) Inreisverbod	614
C. Gedwongen huwelijk	615
1. Omschrijving	615
2. Beteugeling	615
a. Preventie	615
b. Repressie	615
(1) Nietigverklaring	615
(2) Strafbaarstelling	615
§ 4. Gebrek in de toestemming	616
A. Bedrog	616
B. Geweld	617
C. Dwaling	617
Afdeling 4. Instemming van de ouders	618
§ 1. Beide ouders leven en verkeren in de mogelijkheid hun wil te kennen te geven	619
A. Beide ouders stemmen in	619
B. Een ouder stemt in en de andere weigert zijn instemming of verschijnt niet	619
C. Beide ouders weigeren hun instemming	620
D. Beide ouders verschijnen niet	621
§ 2. Een ouder leeft, verkeert in de mogelijkheid zijn wil te kennen te geven en is wilsbekwaam	621
A. De enige ouder stemt in	621
B. De enige ouder weigert zijn instemming	621
C. De enige ouder verschijnt niet	621
§ 3. Het kind heeft geen ouders (meer)	621
§ 4. Een ouder of beide ouders verkeren in de onmogelijkheid hun wil te kennen te geven of zijn wilsbekwaam	622
A. Beide ouders verkeren in de onmogelijkheid of zijn wilsbekwaam	622

B. Een ouder stemt in, de andere verkeert in de onmogelijkheid of is wilsonbekwaam	622
C. Een ouder weigert, de andere is in de onmogelijkheid of wilsonbekwaam	622
D. Een ouder verschijnt niet, de andere is in de onmogelijkheid of wilsonbekwaam	622
E. De enige ouder is in de onmogelijkheid of wilsonbekwaam	622
Afdeling 5. Geen vorig niet-ontbonden huwelijk	622
Afdeling 6. Geen verwantschap in verboden graad (huwelijksbeletselen)	624
§ 1. Bloedverwantschap in verboden graad	624
A. In de rechte lijn	624
B. In de zijlijn	624
§ 2. Aanverwantschap in verboden graad	625
A. In de rechte lijn	625
B. In de zijlijn	627
§ 3. Vermoede bloedverwantschap na een vonnis waarbij de vermoedelijke verwekker veroordeeld is tot alimentatie	627
§ 4. Verwantschap in verboden graad op grond van adoptie	627
A. Huwelijksbeletselen na gewone adoptie	627
B. Huwelijksbeletselen na volle adoptie	628
Hoofdstuk 3. Vormvereisten om te trouwen	629
Afdeling 1. Voor het aangaan van het huwelijk: de huwelijksaangifte	629
§ 1. Aangifteplicht	629
A. Bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand	630
B. Mogelijkheid tot vrijstelling	630
C. Overhandiging van zekere documenten	631
D. Opmaaktermijn voor en ondertekening van de aangifte	631
§ 2. Informatie omtrent de getuigen bij het huwelijk	632
§ 3. Wachttermijn	632
§ 4. Weigering om de aangifte te ondertekenen	633
Afdeling 2. Bij het sluiten van het huwelijk: de huwelijksvoltrekking	633

Hoofdstuk 4. Sanctieregeling	635
Afdeling 1. Voorkomende huwelijksbeletselen	635
Afdeling 2. Vernietigende huwelijksbeletselen – nietigverklaring van het huwelijk	636
§ 1. Volstreckte nietigheidsgronden	637
A. Overzicht van de gronden	637
B. Procedureregels	639
1. Tularissen – Termijn – Bevoegde rechter	639
2. Uitzonderingen – Bijzonderheden	639
§ 2. Betrekkelijke nietigheidsgronden	640
A. Dwaling in de persoon	641
B. Onbekwaamverklaring	641
§ 3. Gevolgen van de nietigverklaring	641
A. Voor de persoon van de pseudo-echtgenoten	642
B. Voor de goederen van de pseudo-echtgenoten	643
C. Voor derden	643
§ 4. Putatief huwelijk	643
A. Omschrijving	643
B. Voorwaarden	644
C. Gevolgen	645
1. Voor de persoon van de echtgenoten	645
2. Voor de goederen van de echtgenoten	646
§ 5. Nietigverklaring van het huwelijk en kinderen	647
Hoofdstuk 5. Bewijs van het huwelijk	649
Afdeling 1. Principe	649
Afdeling 2. Uitzonderingen	649
Hoofdstuk 6. Gevolgen van het huwelijk	651
Afdeling 1. Primair huwelijksstelsel	652
§ 1. Artikelen 212 tot 224 oud BW	652

A. Artikel 212 oud BW – Imperatieve bepalingen	652
1. Van toepassing door het enkele feit van het huwelijk	652
2. Imperatief karakter	654
3. Gelijke handelingsbekwaamheid van echtgenoten	654
B. Artikelen 213 en 214 oud BW – Persoonlijke huwelijksverplichtingen	655
1. Samenwoningsverplichting	655
a. Plicht tot (ongedwongen) geslachtsverkeer	655
b. Plicht tot samenwoning in de echtelijke verblijfplaats	656
c. Sancties	659
(1) Directe sancties	659
(2) Indirecte gevolgen	659
2. Getrouwheidsverplichting	659
3. Hulpverplichting	660
4. Bijstandsverplichting	662
C. Artikel 215 oud BW – Bescherming van de gezinswoning	662
1. Algemeen	662
2. Voorwerp van de bescherming	663
a. De gezinswoning	663
(1) Onroerend goed	664
(2) Voornaamste woning	664
(3) Dient	665
b. Huisraad	666
3. Bescherming	666
a. Getroffen rechten	666
b. Beschermingstechnieken	667
(1) Gezinswoning waarop één of beide echtgenoten een zakelijk recht heeft of hebben	667
1.1. Eigen goed	667
1.1.1. Beschikkingsverbod	667
1.1.2. Behoudens instemming van de andere echtgenoot	670
1.1.3. Machtiging van de familierechtbank	670
1.2. Gemeenschappelijk goed	671
1.3. Onverdeeld goed	672
(2) Huisraad	672
(3) Gehuurde gezinswoning	673
3.1. Medehuur	673
3.2. Gevolgen	674

4. Sancties	677
D. Artikel 216 oud BW – Beroepskeuze	677
1. Recht om een beroep uit te oefenen	677
a. Principe	677
b. Recht van verzet van de echtgenoot	678
c. Sancties	679
2. Gebruik van de naam van de echtgenoot in beroepsbetrekkingen	679
E. Artikel 217 oud BW – Inning en besteding van inkomsten	680
1. Algemeen	680
2. Inning van inkomsten	680
3. Besteding van inkomsten	681
4. Sancties	682
F. Artikel 218 oud BW – Openen van een bankrekening	682
1. Recht om een rekening te openen en een brandkast te huren	682
2. Vermoeden van uitsluitende bestuursbevoegdheid	683
3. Kennisgeving aan de echtgenoot	685
4. Sancties	686
G. Artikel 219 oud BW – Lastgeving tussen echtgenoten	686
1. Algemeen	686
2. Beperkingen	687
3. Draagwijdte van de lastgeving	687
H. Artikel 220 oud BW – Gerechtelijke machtiging en indeplaatsstelling	688
1. Machtiging	688
2. Indeplaatsstelling	689
I. Artikel 221 oud BW – Bijdrage in de lasten van het huwelijk	690
1. Lasten van het huwelijk	690
2. Bijdrage naar vermogen	692
3. Bijzondere uitvoeringssanctie: de ontvangstmachtiging	696
a. Aard van de sanctie	696
b. Voorwerp van de maatregel	697
c. Procedure	698
J. Artikel 222 oud BW – Hoofdelijkheid van huishoudelijke schulden en opvoedingsschulden	699
1. Huishoudelijke schulden	699
2. Opvoedingsschulden	701
3. Hoofdelijke gehoudenheid	701
4. Buitensporige schulden	702

K. Artikel 223 oud BW – Dringende maatregelen	703
1. Historiek	703
2. Alternatieve geschillenoplossing	704
a. Informatieplicht van de griffier bij gedinginleiding	705
b. Bevragingsplicht van de familierechter	705
c. Mogelijke verdaging van de zaak	705
d. Kamer voor minnelijke schikking	706
(1) Aanspreking zonder geding	706
(2) Aanspreking na inleiding van het geding	707
(3) Gespecialiseerde en neutrale schikkingsrechter	708
(4) Vrijwillig en vertrouwelijk traject	708
(5) Akkoordvonnis of proces-verbaal van minnelijke schikking	709
e. Bemiddeling	709
f. Collaboratieve onderhandelingen	710
3. Toepassingsvoorwaarden voor rechterlijke beslechting van een verzoek tot dringende maatregelen	711
a. Grof plichtsverzuim of ernstige verstoring van de verstandhouding	711
(1) Grof plichtsverzuim	711
(2) Ernstige verstoring van de verstandhouding	712
b. Dringende maatregelen	712
4. Mogelijke maatregelen	713
a. Verblijfplaats van de echtgenoten	714
(1) Machtiging tot afzonderlijk verblijf	714
(2) Vaststelling van de echtelijke verblijfplaats	715
b. Alimentatie en ontvangstmachtiging	715
(1) Rol van het schuld criterium bij een onderhoudsvordering tussen echtgenoten vóór inleiding van de echtscheidingsprocedure	716
(2) Begroting van het onderhoudsgeld tussen echtgenoten	720
c. Maatregelen met betrekking tot de goederen van de echtgenoten	721
d. Maatregelen met betrekking tot de huisdieren van de echtgenoten	723
e. Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact	723
5. Verboden maatregelen	724
a. Niet-gevorderde maatregelen	724
b. Maatregelen in strijd met het recht	725

6. Geldingsduur en herziening	727
a. Voorlopige maatregelen gelden <i>rebus sic stantibus</i>	727
b. Verplichte of facultatieve duurtijdbepaling	727
L. Artikel 224 oud BW – Nietigverklaring van bepaalde handelingen	730
1. Getroffen handelingen	730
2. Kenmerken van de nietigheid	732
a. Relatief karakter	732
b. Verplicht of facultatief?	733
3. Schadevergoeding	734
4. Procedure	734
§ 2. Bijzondere rechtspleging inzake vorderingen tussen echtgenoten betreffende hun wederzijdse rechten en verplichtingen en hun huwelijksvermogensstelsel (art. 1253 ^{quater} tot 1253 ^{octies} Ger.W.)	736
A. Procesvoorschriften	737
B. Informatiemogelijkheden van de familierechtbank	739
C. Bijzondere regels in verband met het verbod tot vervreemden, hypothekeerders of verpanden	740
1. Onroerende goederen en zeeschepen	740
2. Roerende goederen	740
Afdeling 2. Wettelijk secundair huwelijksvermogensstelsel	741
§ 1. Algemeen	741
A. Verantwoording van de keuze	741
B. Juridische aard van het gemeenschappelijk vermogen	742
C. Indeling van het wettelijk stelsel	743
§ 2. Actief	743
A. Baten van de eigen vermogens	743
1. Goederen eigen omwille van hun oorsprong	743
a. Goederen van vóór het huwelijk (tegenwoordige goederen)	744
b. Goederen om niet verkregen tijdens het huwelijk (toekomstige goederen)	744
c. Bewijs	745
2. Goederen eigen omwille van hun aard	748
a. Goederen die eigen zijn, behoudens vergoeding	748
(1) Toebehoren van eigen goederen of rechten	748
(2) Goederen aan een echtgenoot overgedragen door een bloedverwant in opgaande lijn	751

(3) Aandeel door een echtgenoot verkregen in een goed waarvan hij reeds mede-eigenaar is	751
(4) Goederen door zaakvervangng, belegging of wederbelegging van eigen goederen verkregen	752
4.1. Zaakvervangng	752
4.2. Belegging en wederbelegging	752
4.2.1. Onroerende (weder)belegging	753
4.2.2. Vervroegde onroerende wederbelegging	754
4.2.3. Roerende wederbelegging	755
(5) Bepaalde waarden en prestaties verbonden aan zelf afgesloten individuele levensverzekeringen	756
5.1. De verzekeringsprestatie is niet verschuldigd bij de ontbinding van het stelsel	765
5.2. De verzekerde prestatie is verschuldigd bij de ontbinding van het stelsel, en de levensverzekering werd gesloten door één van de echtgenoten in zijn eigen voordeel	766
b. Goederen die eigen zijn zonder vergoeding	766
(1) Klederen en voorwerpen voor persoonlijk gebruik	767
(2) Literair, artistiek of industrieel eigendomsrecht	767
(3) Recht op herstel van persoonlijke, lichamelijke of morele schade	768
(4) Recht op een pensioen, lijfrente of soortgelijke uitkering, dat één der echtgenoten alleen bezit	770
(5) Lidmaatschapsrechten verbonden aan vennootschapsaandelen die met gemeenschappelijke gelden zijn verkregen en op naam van één echtgenoot zijn ingeschreven	772
(6) Beroepsgoederen	776
(7) Cliënteel	780
(8) Schadevergoeding tot herstel van de persoonlijke ongeschiktheid	782
(9) Levensverzekeringsprestatie door de andere echtgenoot bedongen en verschuldigd bij ontbinding van het stelsel	782
B. Baten van het gemeenschappelijk vermogen	783
1. Inkomsten uit beroepsbezigheden	783
2. Vruchten, inkomsten en interesten van eigen goederen	784
3. Schenkingen en legaten aan beide echtgenoten	785

4. Schadevergoeding tot herstel van de huishoudelijke of economische ongeschiktheid	786
5. Vermogenswaarde van vennootschapsaandelen	786
6. Vermogenswaarde van beroepsgoederen	786
7. Economische waarde van cliënteel	786
8. Levensverzekeringsprestatie die tijdens het stelsel aan een echtgenoot is verschuldigd	786
9. Alle goederen waarvan niet bewezen is dat zij eigen zijn ingevolge enige wetsbepaling	787
§ 3. Passief	788
A. Verbintenis en bijdrage	788
B. Definitief passief (bijdrage)	789
1. Eigen schulden	789
a. Schulden eigen omwille van hun oorsprong	790
b. Schulden eigen omwille van hun aard	790
(1) Schulden door één der echtgenoten aangegaan in het uitsluitend belang van zijn eigen vermogen	791
(2) Schulden ontstaan uit een persoonlijke of zakelijke zekerheid door één der echtgenoten gesteld in een ander belang dan dat van het gemeenschappelijk vermogen	791
(3) Schulden ingevolge verboden beroepen of verboden handelingen	792
(4) Schulden ontstaan uit een strafrechtelijke veroordeling of een onrechtmatige daad door een echtgenoot begaan	793
2. Gemeenschappelijke schulden	794
a. Schulden aangegaan door beide echtgenoten, gezamenlijk of hoofdelijk	794
b. Schulden aangegaan door één der echtgenoten ten behoeve van de huishouding en de opvoeding van de kinderen	794
c. Schulden door één der echtgenoten aangegaan in het belang van het gemeenschappelijk vermogen	795
d. Schulden ten laste van giften die de gemeenschap toekomen	796
e. Interesten die een bijzaak vormen van de eigen schulden van een echtgenoot	796
f. Onderhoudsschulden jegens bloedverwanten in de nederdalende lijn van één der echtgenoten	796

(1) Onderhoudsschulden ten opzichte van ouders, grootouders en schoonouders	797
(2) Uitkering lastens de vorige echtgenoot	798
g. Schulden waarvan niet bewezen is dat zij aan één der echtgenoten eigen zijn ingevolge enige wetsbepaling	800
C. Voorlopig passief (verbintenis)	801
1. Verhaalsrecht van de schuldeisers met betrekking tot eigen schulden	801
a. Algemene regel	801
b. Uitzondering: uitbreiding van het verhaalsrecht	802
(1) Indien het gemeenschappelijk vermogen verrijkt werd	802
1.1. Rechtstreeks	802
1.2. Onrechtstreeks	802
(2) In geval van delictuele of <i>quasidelictuele</i> schuld	803
(3) In geval van schuld aangegaan door beide echtgenoten in verschillende hoedanigheid	804
2. Verhaalsrecht van de schuldeisers met betrekking tot gemeenschappelijke schulden	805
a. Algemene regel	805
b. Uitzondering: beperking van het verhaalsrecht	806
D. Schulden tussen echtgenoten	808
§ 4. Bestuur	809
A. Algemeen	809
B. Bestuur van het gemeenschappelijk vermogen	810
1. Begrip bestuur en doelgebondenheid van het bestuur	810
2. Regel: gelijktijdig bestuur	811
a. Handelingen die onder het gelijktijdig bestuur vallen	811
(1) Handelingen ten behoeve van de huishouding en de opvoeding van de kinderen	812
(2) Handelingen met betrekking tot roerende goederen	812
(3) Legaten	813
(4) Bepaalde schenkingen	814
(5) Verhuringen	815
(6) Daden van beheer in geval van gezamenlijke beroepsuitoefening	815
b. Gehoudenheid van de andere echtgenoot	815
3. Eerste uitzondering: alleenbestuur	816

4. Tweede uitzondering: gezamenlijk bestuur	818
a. Daden van beschikking in het raam van een gezamenlijke beroepsuitoefening	820
b. Bepaalde gewichtige handelingen steeds vatbaar voor nietigverklaring indien ze door één echtgenoot werden verricht	820
(1) Verkrijgen, vervreemden of met zakelijke rechten bezwaren van voor hypotheek vatbare goederen	820
(2) Verkrijgen, overdragen of in pand geven van een handelszaak of enig bedrijf	821
(3) Sluiten, vernieuwen of opzeggen van huurovereenkomsten voor langer dan negen jaar en toestaan van een handelshuur- of pachtovereenkomst	821
c. Bepaalde (iets minder) gewichtige handelingen vatbaar voor nietigverklaring indien ze door één echtgenoot werden verricht met benadeling van de andere echtgenoot	822
(1) Overdracht of inpandgeving van een hypothecaire schuldvordering	822
(2) Ontvangen van de prijs van een vervreemd onroerend goed of van de terugbetaling van een hypothecaire schuldvordering en verlenen van opheffing van een hypothecaire inschrijving	823
(3) Aanvaarding of verwerping van legaten en schenkingen onder beding dat ze gemeenschappelijk zullen zijn	823
(4) Aangaan van leningen	824
(5) Sluiten van een kredietovereenkomst bedoeld door de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet	824
d. Schenkingen van gemeenschapsgoederen	825
C. Bestuur van het eigen vermogen	826
D. Beveiligingsmaatregelen en sancties	826
1. Rechterlijke machtiging	827
a. Toepassingsgebied	827
b. Uitwerking	827
c. Procedure	828
2. Rechterlijk verbod	828
a. Toepassingsgebied	828
b. Uitwerking	829
c. Procedure	829
3. Nietigverklaring	829

a. Toepassingsgebied	830
b. Mogelijkheid tot nietigverklaring	831
c. Onverminderd de rechten van derden te goeder trouw	832
d. Procedure	833
4. Vergoeding aan het gemeenschappelijk vermogen	834
a. Toepassingsgebied	834
b. Uitwerking	834
5. Ontneming van bestuursbevoegdheden	835
a. Toepassingsgebied	836
b. Uitwerking	836
c. Publiciteit en procedure	837
6. Gerechtelijke scheiding van goederen	838
§ 5. Ontbinding, vereffening, verdeling	838
A. Oorzaken en ogenblik van de ontbinding	838
1. Overlijden van een echtgenoot	838
2. Echtscheiding of scheiding van tafel en bed	839
a. Echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk	839
(1) Ogenblik van ontbinding van het wettelijk stelsel ten aanzien van derden	839
(2) Ogenblik van ontbinding van het wettelijk stelsel tussen echtgenoten	839
2.1. Er is slechts één vordering tot echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) ingesteld	839
2.2. Er zijn meerdere vorderingen tot echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) ingesteld	840
2.2.1. Heropleving van de vermogensrechtelijke samenwerking na de eerste echtscheidingseis	840
2.2.2. Hiaat tussen echtscheidingseisen	843
b. Echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) door onderlinge toestemming	844
c. Bijzondere, afwijkende regeling bij echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk	845
(1) Toepassingsgebied	845
(2) Toepassingsvoorwaarden	846
(3) Gevolg	847

d. Overlijden vóór de melding van de echtscheiding op de huwelijksakte	847
3. Gerechtelijke scheiding van goederen	848
a. Titularissen van de vordering	848
b. Gronden	848
c. Procedure en publiciteit	848
d. Gevolgen	850
4. Overgang naar een ander huwelijksvermogensstelsel	850
5. Gerechtelijke verklaring van afwezigheid	851
6. Gerechtelijke verklaring van overlijden	852
7. Nietigverklaring van het huwelijk	852
B. Postcommunautaire onverdeeldheid	853
1. Aard van de onverdeeldheid	853
2. Samenstelling van de onverdeelde massa	854
3. Beheer van de onverdeelde massa	855
4. Bijzondere problemen gesteld door de retroactiviteit van de ontbinding bij echtscheiding	856
a. Bestuurshandelingen	856
(1) Afhaling van banktegoeden	857
(2) Aankoop van een onroerend goed	858
b. Aanrekening van tijdens de echtscheidingsprocedure betaalde onderhoudsgelden	859
c. Woonstvergoeding	860
(1) Eén echtgenoot heeft het exclusieve genot van de woonst zonder dat er onderhoudsgeld werd toegekend	862
(2) De onderhoudsplichtige heeft het exclusieve genot van de woonst	863
(3) De onderhoudsgerechtigde heeft het exclusieve genot van de woonst	863
d. Afbetaling van een hypothecaire lening	864
C. Boedelbeschrijving	865
1. Verplichting tot boedelbeschrijving	865
2. Vorm en inhoud van de boedelbeschrijving	866
3. Termijn voor het opmaken van de boedelbeschrijving	867
4. Sanctie bij gebreke van boedelbeschrijving	867
D. Vereffening	867

1. Algemeen	867
2. Vergoedingsrekeningen	870
a. Begrip	870
b. Dwingend karakter van het recht van elke echtgenoot op verrekening van de vergoedingen	870
c. Gevallen van vergoeding	871
(1) Vergoeding verschuldigd aan het gemeenschappelijk vermogen	871
(2) Vergoeding verschuldigd door het gemeenschappelijk vermogen	874
d. Bedrag van de vergoedingen	874
e. Bewijs van de vergoedingen	877
(1) Vergoeding verschuldigd door het gemeenschappelijk vermogen	877
(2) Vergoeding verschuldigd aan het gemeenschappelijk vermogen	878
f. Interesten	879
g. Eindrekening	880
(1) Rekening tussen elke echtgenoot en de gemeenschap	880
(2) Rekening tussen één echtgenoot en de gemeenschap	881
3. Verrekening van de lasten	882
a. Betaling van gemeenschappelijke schulden vóór de verdeling	882
b. Betaling van gemeenschappelijke schulden na de verdeling	884
4. Verrekening van de vergoedingen	885
a. Een echtgenoot is een vergoeding verschuldigd aan het gemeenschappelijk vermogen	886
b. Het gemeenschappelijk vermogen is een vergoeding verschuldigd aan een echtgenoot	886
(1) Het gemeenschappelijk vermogen vertoont een batig saldo	886
(2) Het gemeenschappelijk vermogen vertoont geen batig saldo	888
E. Verdeling	888
1. Beginselen	888
2. Recht van toewijzing bij voorrang	890
a. Recht van toewijzing na overlijden	893
b. Recht van toewijzing na echtscheiding, scheiding van tafel en bed of gerechtelijke scheiding van goederen	894

3. Heling	899
a. Toepassingsvoorwaarden	900
b. Sanctie	900
4. Kosten van vereffening en verdeling	901
Afdeling 3. Overgangsrecht	902
Inleiding	902
§ 1. Overgangsrecht van de wet van 14 juli 1976	902
A. Algemene beginselen inzake overgangsrecht	902
B. Echtgenoten gehuwd onder het vroegere wettelijk stelsel	904
1. In geval van verklaring tot handhaving	904
2. Zonder verklaring tot handhaving	904
a. Retroactiviteitstheorie	905
b. Ontbindingstheorie	905
c. Continuïteitstheorie	905
§ 2. Overgangsrecht van de wet van 22 juli 2018	911
Hoofdstuk 7. Ontbinding van het huwelijk	913
Afdeling 1. Overlijden van één van de echtgenoten	913
§ 1. Ontbinding van het wettelijk huwelijksvermogensstelsel en vereffening-verdeling	913
§ 2. Erfrecht van de langstlevende echtgenoot	914
A. Omvang van het erfrecht van de langstlevende echtgenoot	914
1. In samenloop met afstammelingen van de erflater	914
2. In samenloop met bloedverwanten van de erflater van de tweede of de derde orde	914
3. In samenloop met bloedverwanten van de erflater van de vierde orde of bij gebrek aan erfgerechtigde bloedverwanten	915
4. In alle gevallen	916
B. Omzetting van het vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot en afkoop van de blote eigendom	916
§ 3. Onderhoudsvordering ten laste van de nalatenschap	918
Afdeling 2. Echtscheiding	919

TITEL II. ECHTSCHEIDING EN SCHEIDING VAN TAFEL EN BED	921
Hoofdstuk 1. Echtscheiding	923
Afdeling 1. Algemeen	923
§ 1. Historiek en evolutie van het echtscheidingsrecht	923
§ 2. Echtscheiding en de mensenrechten	927
§ 3. Juridische kenmerken van de echtscheidingsvordering	927
A. Persoonlijk karakter	927
B. Onbeschikbaarheid	928
C. Onverjaarbaarheid	929
§ 4. Overgang van de vroegere naar de huidige gronden en procedures	929
A. Van vijf naar twee echtscheidingsgronden en -procedures	929
B. Problemen van overgangsrecht: vragen naar het toepasselijk recht in verband met de echtscheidingsgronden	930
1. Hoofdvorderingen in geval van hoger beroep tegen een vonnis gewezen met toepassing van het oude recht	930
2. Tegenvorderingen en aanvullende vorderingen, ingesteld na 1 september 2007, na een voordien ingeleide hoofdvordering	931
Afdeling 2. Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk (EOO)	933
§ 1. Grond tot echtscheiding	933
A. Begrip “onherstelbare ontwrichting van het huwelijk”	933
B. Bewijs van de onherstelbare ontwrichting van het huwelijk	933
1. Bewijs door alle wettelijke middelen	934
a. Geschriften	935
(1) Vaststelling van overspel door een gerechtsdeurwaarder	935
(2) Processtukken	936
(3) Brieven	937
(4) Elektronische communicatie	939
b. Foto’s en geluidsdragers	939
c. Getuigen	939
d. Deskundigenonderzoek	941
e. Feitelijke vermoedens	941
f. Bekentenis en eed	942
2. Bewijs van een periode van feitelijke scheiding	942

a. Vereiste duurtijd van de feitelijke scheiding	942
(1) Gezamenlijke vordering	943
(2) Eenzijdige vordering	943
b. Bewijs en aard van de feitelijke scheiding	943
3. Bewijs via herhaalde echtscheidingsaanvraag	944
a. Gezamenlijke vordering	945
b. Eenzijdige vordering	945
§ 2. Procedure	...
A. Bevoegde rechtbank	946
B. Verloop van de procedure	946
1. Inleiding van het geding	946
a. Wijzen van gedinginleiding	946
(1) Gezamenlijke vordering	946
(2) Eenzijdige vordering	947
b. Vermeldingen in het gedinginleidend stuk	947
c. Toe te voegen stukken	948
2. Persoonlijke verschijning voor de familierechtbank	949
3. Promotie van alternatieve geschillenoplossing	950
4. Mogelijkheid tot uitbreiding/wijziging van oorzaak/voorwerp van de vordering – Aanvullende vorderingen en tegenvorderingen	951
5. Verbod van weergave van de debatten in de pers	953
6. Uitspraak van de rechtbank	953
7. Gerechtskosten	953
8. Betekening van de echtscheidingsuitspraak en kracht van gewijsde	954
9. Rechtsmiddelen	955
10. Melding van de echtscheidingsuitspraak op de huwelijksakte	956
§ 3. Voorlopige maatregelen	957
A. Algemeen	957
B. Twee manieren om voorlopige maatregelen te bekomen	959
1. Homologatie van een akkoord	959
2. Beslissing van de familierechtbank op verzoek	960
a. Gecombineerde vordering	960
b. Afzonderlijke vordering	961
C. Mogelijke maatregelen	961
1. Verblijfplaats van de echtgenoten	962
a. Machtiging tot afzonderlijk verblijf	962
b. Vaststelling van de echtelijke verblijfplaats	963

2. Alimentatie en ontvangstmachtiging	963
a. Rol van het schuld criterium bij een onderhoudsvordering tussen echtgenoten tijdens de echtscheidingsprocedure	964
b. Begroting van de uitkering	966
(1) Referentiestandaard	966
(2) Begrotingscriteria	967
c. <i>Provisio ad litem</i>	968
3. Maatregelen met betrekking tot de goederen van de echtgenoten	969
4. Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact	9714
D. Verboden maatregelen	972
E. Geldingsduur en herziening	973
1. Geldingsduur	973
2. Herziening	975
3. Bijzonderheden	975
§ 4. Gevolgen van de echtscheiding	976
A. Algemeen	976
1. Gevolgen ten aanzien van de persoon van de echtgenoten	977
a. Tussen echtgenoten	977
b. Ten aanzien van derden	978
2. Gevolgen ten aanzien van de goederen van de echtgenoten	979
a. Tussen echtgenoten	979
b. Ten aanzien van derden	979
B. Lot van huwelijksvoordelen en contractuele erfstellingen	979
1. Principieel verval na echtscheiding	979
2. Mogelijkheid om het behoud te bedingen	982
C. Uitkering voor de ex-echtgenoot na echtscheiding	983
1. Algemeen	983
a. Evolutie van schulddeterminatie naar compensatie van economische achterstand en voorsprong	983
b. Overgangsrecht	984
2. Overeenkomst over de onderhoudsuitkering	986
3. Recht op een onderhoudsuitkering	987
a. Principe	987
b. Uitzonderingen	987
(1) Zware fout	988
(2) Geweld tegen de persoon van de andere (ex-)echtgenoot	990

(3) Staat van behoefte als gevolg van een eenzijdige beslissing die niet was ingegeven door de noden van de familie	992
c. Bijzonderheden: provisionele uitkering en voorschot	993
4. Begroting van de onderhoudsuitkering in drie stappen	993
a. Eerste stap: bepaling van de toepasselijke referentiestandaard	994
(1) De uitkering moet ten minste de staat van behoefte dekken	994
(2) De uitkering kan op een hoger bedrag worden begroot, rekening houdend met de aanzienlijke terugval van de economische situatie van de onderhoudsgerechtigde	995
b. Tweede stap: draagkracht van de onderhoudsgerechtigde	998
c. Derde stap: draagkracht van de onderhoudsplichtige	999
5. Beperking van de uitkering tot 1/3 van de inkomsten van de schuldenaar	999
6. Modaliteiten van de onderhoudsuitkering	1000
a. Duurtijdbeperking	1000
(1) Principieel niet langer dan de duur van het huwelijk	1000
(2) Uitzonderlijke verlenging in geval van buitengewone omstandigheden	1002
b. Automatische indexering	1004
c. Wijzigbaarheid	1004
(1) Criterium: nieuwe omstandigheden onafhankelijk van de wil van partijen	1004
(2) Toepassingen	1005
(3) Mogelijkheid om de onwijzigbaarheid te bedingen	1006
(4) Wijziging als gevolg van de vereffening-verdeling van de huwelijksgemeenschap of de onverdeeldheid tussen ex-echtgenoten	1006
d. Vervanging door een kapitaal of kapitalisatie	1007
(1) Overeenkomst tussen partijen	1007
(2) Rechterlijke beslissing	1008
7. Beëindiging van de onderhoudsuitkering	1008
a. Nieuwe tweerelatie van de onderhoudsgerechtigde	1008
(1) Huwelijk	1008
(2) Wettelijke samenwoning	1009
(3) Feitelijke samenwoning of latrelatie	1009
b. Verzaking	1010

c. Afschaffing	1010
d. Overlijden van de onderhoudsplichtige	1011
e. Overlijden van de onderhoudsgerechtigde	1011
8. Uitvoerbaarheid	1011
a. Beperkte beslagbaarheid	1011
b. Ontvangstmachtiging	1011
c. Misdrijf familieverlating	1012
d. Uitvoerbaarheid bij voorraad van rechtswege	1012
9. Bevoegde rechter	1012
D. Geen bijzondere gevolgen voor de kinderen	1013
1. Uitoefening van ouderlijk gezag	1013
2. Geen verlies van voordelen	1014
Afdeling 3. Echtscheiding door onderlinge toestemming (EOT)	
§ 1. Historiek en evolutie	1014
§ 2. Vereisten	1017
A. Volgehouden wil van beide echtgenoten om door onderlinge toestemming uit de echt te scheiden	1017
B. Globale voorafgaande overeenkomsten over alle gevolgen van de echtscheiding	1018
§ 3. Voorafgaande overeenkomsten	1018
A. Regelingsakte	1019
1. Inhoud	1019
2. Vorm	1022
3. Rechtskarakter	1023
4. Uitwerking	1024
B. Familierechtelijke overeenkomst	1025
1. Ouderlijk gezag en verblijf of recht op persoonlijk contact	1025
2. Bijdrage van de echtgenoten in het levensonderhoud, de opvoeding en de passende opleiding van de kinderen	1027
3. Persoonlijk onderhoudsgeld	1031
§ 4. Procedure	1033
A. Bevoegde rechtbank	1033
B. Verloop van de procedure	1035
1. Neerlegging van het verzoekschrift (met bijlagen)	1035
a. Gezamenlijk verzoekschrift	1035
b. Bijlagen bij het verzoekschrift	1036

2. Principieel schriftelijke procedure	1038
3. Persoonlijke verschijning van de echtgenoten, op vraag	1038
4. Facultatief advies van het Openbaar Ministerie	1040
5. Eventuele bijkomende verschijning in functie van de kinderen	1040
6. Formaliteiten en mogelijke conclusie van het Openbaar Ministerie	1041
7. Uitspraak van de echtscheiding en homologatie van de overeenkomsten over de kinderen	1042
C. Wijzigbaarheid van de voorafgaande overeenkomsten tijdens de procedure	1042
1. Eenzijdig	1042
2. In onderling akkoord	1043
D. Lot van de voorafgaande overeenkomsten na afstand van de procedure	1044
1. Historiek	1044
2. Afstand van de procedure	1045
3. Voorlopige binding van de familierechtelijke overeenkomsten	1046
4. Automatisch wettelijk principe	1048
5. (On)mogelijkheid tot conventionele uitschakeling	1049
E. Rechtsmiddelen	1050
1. Hoger beroep	1050
a. Vonnis dat de EOT uitspreekt	1050
b. Vonnis dat de EOT weigert	1052
2. Voorziening in cassatie	1052
3. Herroeping van het gewijsde	1052
F. Melding van de definitieve echtscheidingsuitspraak op de huwelijksakte of opmaak van een akte van echtscheiding	1053
§ 5. Gevolgen van de echtscheiding	1053
A. Algemeen	1053
1. Tussen ex-echtgenoten	1053
2. Ten aanzien van derden	1054
B. Wijzigbaarheid van de voorafgaande overeenkomsten na echtscheiding	1054
1. In onderling akkoord	1054
2. Op eenzijdig verzoek	1056
a. Regelingsakte	1056
(1) Dwaling en (gewone) benadeling	1056
(2) Gekwalificeerde benadeling	1057

b. Overeenkomsten met betrekking tot de kinderen	1058
(1) Uitoefening van ouderlijk gezag en verblijf of recht op persoonlijk contact	1058
(2) Onderhoudsbijdrage voor de kinderen	1060
(3) Permanente saisine	1063
c. Uitkering na echtscheiding voor de gewezen echtgenoot	1064
(1) Van onwijzigbaarheid ...	1064
(2) ... naar principiële wijzigbaarheid	1067
(3) Wettelijke herzieningscriteria	1068
(4) Mogelijkheid om de onwijzigbaarheid te bedingen	1070
(5) Lot van overeenkomsten ondertekend vóór 1 september 2007	1071
(6) Reductie of afschaffing van de uitkering wegens rechtsmisbruik	1072
Hoofdstuk 2. Scheiding van tafel en bed	1077
Afdeling 1. Inhoud van de instelling	1077
Afdeling 2. Gronden	1078
Afdeling 3. Procedure	1079
§ 1. Bevoegde rechter	1079
§ 2. Omzetting van de vordering tot scheiding van tafel en bed in een echtscheidingsvordering en <i>vice versa</i>	1079
Afdeling 4. Gevolgen	1080
§ 1. Ten aanzien van de persoon van de echtgenoten	1080
A. Getrouwheidsplicht	1080
B. Hulpverplichting als grondslag voor onderhoudsplicht	1080
§ 2. Ten aanzien van de goederen van de echtgenoten	1081
§ 3. Ten aanzien van de kinderen	1082
Afdeling 5. Beëindiging	1082
§ 1. Verzoening	1082
§ 2. Overlijden	1083
§ 3. Echtscheiding	1083

TITEL III. WETTELIJKE SAMENWONING	1085
Hoofdstuk 1. Algemeen	1087
Afdeling 1. Historiek	1087
Afdeling 2. Verhouding van staat	1088
Hoofdstuk 2. Grondvoorwaarden	1093
Hoofdstuk 3. Vormvoorwaarden	1099
Afdeling 1. Verklaring van wettelijke samenwoning	1099
Afdeling 2. Controlebevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand	1100
Afdeling 3. Verhaal tegen de weigering om melding te maken van de verklaring	1101
Hoofdstuk 4. Gevolgen tijdens de wettelijke samenwoning	1103
Afdeling 1. Primair samenwoningsstelsel	1103
§ 1. Geen persoonsrechtelijke gevolgen	1103
§ 2. Vermogensrechtelijke gevolgen	1103
A. Bescherming van de gezinswoning en het huisraad	1103
B. Plicht tot bijdrage in de lasten van het samenleven	1104
C. Hoofdelijke gehoudenheid voor huishoudelijke schulden en opvoedingsschulden	1105
D. Uitschakeling van rechtsgevolgen bij rechtsmisbruik	1105
Afdeling 2. Secundair samenwoningsstelsel	1106
§ 1. Wettelijk stelsel: scheiding van goederen of onverdeelde mede-eigendom	1106
§ 2. Conventioneel stelsel: de notariële wettelijke samenwoningsovereenkomst	1106
A. Vormvoorschriften en publiciteit	1106

B. Bekwaamheid	1107
C. Inhoudelijke mogelijkheden	1107
D. Tegenwerpelijheid aan derden	1108
Afdeling 3. Dringende maatregelen	1110
§ 1. Toepassingsvoorwaarde	1110
§ 2. Mogelijke maatregelen	1110
§ 3. Geldingsduur	1111
§ 4. Rechtspleging	1111
Hoofdstuk 5. Beëindiging	1113
Afdeling 1. Oorzaken van ontbinding en ontbindingsprocedure	1113
§ 1. Eén van de partijen treedt in het huwelijk	1113
§ 2. Eén van de partijen overlijdt	1113
§ 3. Beëindiging in onderlinge overeenstemming	1114
§ 4. Eenzijdige beëindiging	1114
Afdeling 2. Gevolgen	1115
§ 1. Mogelijkheid tot dringende en voorlopige maatregelen	1115
A. Toepassingsvoorwaarde	1115
B. Vervaltermijn	1116
C. Mogelijke maatregelen	1117
D. Geldigheidsduur	1118
E. Rechtspleging	1119
§ 2. Specifieke gevolgen na ontbinding door overlijden	1119
A. Wettelijk erfrecht van de langstlevende wettelijk samenwonende	1119
B. Bijzondere onderhoudsplicht van de langstlevende wettelijk samenwonende partner ten aanzien van de kinderen van de overledene waarvan hij niet de ouder is	1121
Hoofdstuk 6. Nietigverklaring	1123
Afdeling 1. Algemeen	1123
Afdeling 2. Specifieke nietigheidsgronden	1123

Hoofdstuk 7. Evaluatie en toekomstperspectieven	1125
TITEL IV. FEITELIJKE SAMENWONING	1127
Hoofdstuk 1. Algemeen	1129
Hoofdstuk 2. Verhoudingen tussen feitelijk samenwonenden onderling	1131
Afdeling 1. Persoonlijke verhoudingen	1131
Afdeling 2. Patrimoniale verhoudingen	1133
§ 1. Goederen	1133
§ 2. Huisdieren	1137
§ 3. Schenkingen en legaten	1137
§ 4. Overeenkomsten onder bezwarende titel	1138
Hoofdstuk 3. Verhoudingen tussen feitelijk samenwonenden en derden	1141
Afdeling 1. Onrechtmatige daad van een derde	1141
Afdeling 2. Huur van de gezinswoning	1142
Afdeling 3. Huishoudelijke schulden	1143
Afdeling 4. Beslag op inboedel	1143